

Dr hab. Piotr Seweryński
Państwowa Wyższa Szkoła
Filmowa Telewizyjna i Teatralna
im. L. Schillera w Łodzi

Łódź, dnia 18.08.2022r.

Recenzja dorobku artystycznego i pedagogicznego doktor Katarzyny Siergiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

1. Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Akademii Teatralnej i. A. Zelwerowicza w Warszawie na podstawie art.28 ust. 4 oraz art.212 ust.5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, w związku z par.5 ust.4 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego sztuki w Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza w Warszawie, pismem z dnia 12 lipca 2022 r. powołała Komisję Habilitacyjną w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego doktor Katarzynie Siergiej w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

Prorektor do spraw rozwoju Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, prof. dr hab. Anna Serafińska, pismem z dnia 14 lipca 2022 roku, poinformowała o powołaniu mnie na recenzenta w składzie komisji habilitacyjnej w w/w postępowaniu.

Dokumentacja habilitantki zawiera:

1. Kopie dyplomu magistra sztuki i doktora sztuki
2. Autoreferat
3. Informacje o dorobku artystycznym i pedagogicznym oraz działalności popularyzatorskiej w kraju i zagranicą
4. Dokumentację publicznej prezentacji dzieła będącego podstawą postępowania habilitacyjnego, wraz z nagraniem
5. Dokumentację publicznych prezentacji dorobku artystycznego po uzyskaniu stopnia doktora sztuki

2. Dane habilitantki

Pani Katarzyn Siergiej jest absolwentką Wydziału Sztuki Lalkarskiej Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie Filia W Białymstoku. Tytuł magistra sztuki otrzymała w 2005 roku.

Stopień doktora sztuki teatralnej uzyskała 14.12.2015 roku, na podstawie rozprawy pt.: „Improwizacja w teatrze formy. Analiza procesu budowania roli Olgi D. w przedstawieniu „Wierszalin. Reportaż o końcu świata” w reżyserii Piotra Tomaszuka”.

Habilitantka posiada również dyplom ukończenia studiów licencjackich, kierunku filologia angielska na Uniwersytecie W Białymstoku uzyskany w 2007 roku, Nauczycielskiego Studium Języków Obcych, specjalność język niemiecki, uzyskany w 2010 roku, oraz studiów drugiego stopnia, kierunku filologia angielska, na Uniwersytecie w Białymstoku, uzyskany w 2012 roku.

BIURO RADY DISCYPLINY
Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza

Wpłynęło dnia 29.08.2022

l.dz. 89/8/08/22

W latach 2006-2014 była aktorką Teatru Wierszalin w Supraślu, w którym w latach 2010-2014 pełniła również funkcje asystenta dyrektora do spraw marketingu. Od 2014 roku do dzisiaj jest aktorką Teatru Dramatycznego im. A. Węgierki w Białymstoku. W latach 2012-2014 habilitantka współpracowała z Akademią Teatralną im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie na Wydziale Sztuki Lalkarskiej, prowadząc lektorat języka angielskiego oraz warsztat improwizacji w języku angielskim. 1 I 2015 została asystentem w Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie na Wydziale Sztuki Lalkarskiej, prowadząc następujące zajęcia : Wstęp do aktorstwa, Elementarne zadania aktorskie, Podstawy interpretacji prozy, Interpretacja prozy, Improwizacja w języku angielskim. Od 1 IV 2016 do chwili obecnej jest adiunktem w Akademii Teatralnej w Warszawie na Wydziale Sztuki Lalkarskiej i prowadzi zajęcia w ramach następujących przedmiotów: Wstęp do aktorstwa, Elementarne zadania aktorskie, Podstawy interpretacji wiersza, Interpretacja wiersza.

3. Autoreferat

Autoreferat jest dobrze skonstruowanym opisem dorobku habilitantki, której działania w sferze aktorskiej, reżyserskiej i pedagogicznej pokazują wszechstronność jej twórczej aktywności i bogate doświadczenie.

Pani Katarzyna Siergiej po ukończeniu studiów w 2005 roku, korzystając z rozwijających się po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej międzynarodowych kontaktów między instytucjami, będąc pewną swoich językowych umiejętności wzięła udział w międzynarodowym projekcie artystycznym realizowanym przez szkoły teatralne z Polski, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Austrii Francji i Czech. To wyjątkowe doświadczenie pozwoliło habilitantce określić kierunek, w którym chciałaby się rozwijać i wybrać miejsce, którego teatralny język najbardziej odpowiadałby jej myśleniu o sztuce. Był nim, czerpiący m.in. z lokalnej tradycji, mitów i folkloru, Teatr Wierszalin, w którym w ciągu dziewięciu sezonów, do 2014 roku, zagrała w wielu wartościowych, wielokrotnie nagradzanych na licznych festiwalach przedstawieniach, których siłą była, jak sama podkreśla, zespołowość. Wyrazem intensywności tego czasu, w którym rozwijała swoją aktorską świadomość, niech będzie liczba ponad dwudziestu ról w przedstawieniach reżyserowanych przez cenionych reżyserów, m.in.: Wojciecha Szlachowskiego, Bogdana Głuszcza, a przede wszystkim Piotra Tomaszuka, założyciela i dyrektora teatru.

Poszukiwanie nowych inspiracji i wyzwań zaprowadziło panią Siergiej do białostockiego Teatru Dramatycznego im. Węgierki. Pod opieką dyrektora artystycznej Agnieszki Korytkowskiej – Mazur miała szansę doskonalić swoje umiejętności grając ciekawe role, w różnorodnym repertuarze dramatycznym, m.in.:

- Szarego Pana w spektaklu „Momo” w reżyserii Agnieszki Korytkowskiej-Mazur, 2014 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku
- Anioła Zachodu w spektaklu „Dziady III” w reżyserii Natalii Korczakowskiej, 2014 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku
- Wioli w spektaklu „Guguły” w reżyserii Agnieszki Korytkowskiej-Mazur, 2014 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku
- Pani Capuletti w spektaklu „Romeo i Julia” w reżyserii Katarzyny Deszcz, 2015 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku
- Soni w spektaklu „Sońka” w reżyserii Agnieszki Korytkowskiej-Mazur, 2015 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku



Zwłaszcza role w „Gugulach” i „Sońce” dały habilitantce szansę na stworzenie pełnych, wartościowych kreacji.

Aktorka dużą wagę przykładła do miejsca, w którym się urodziła, mieszka i tworzy. Białystok to jej dom, rodzina, źródło siły i artystycznej inspiracji. Temu miastu i regionowi poświęca większość twórczych sił. Ogromne znaczenie ma dla niej historia tych miejsc, burzliwe losy ich mieszkańców. W autoreferacie habilitantka stwierdza, że słowem, które najczęściej pojawia się w dokumentacji dotyczącej jej aktywności twórczej jest Białystok. To osadzenie w lokalnej tradycji, silna więź ze społecznością regionu jest widoczna nie tylko w pracy w Teatrze Wierszalin czy Teatrze Dramatycznym, ale także w działaniach na rzecz przywracania pamięci kulturowej, historycznej, a także rozwoju i promocji miasta. Katarzyna Siergiej dzieli się swoim doświadczeniem artystycznym, organizacyjnym i translatorskim podejmując współpracę z lokalnymi twórcami, współorganizując festiwale kulturalne, współpracując z miejskimi ośrodkami kultury, uczestnicząc w programach kształtujących politykę kulturalną miasta.

Z dokonanego przez habilitantkę podsumowania jej dotychczasowej drogi aktorskiej wyłania się obraz artystki pełnej energii, gotowej do różnorodnych poszukiwań na wielu płaszczyznach twórczej aktywności. Mocne przywiązanie do lokalnej tradycji i historii jest źródłem inspiracji, dzięki którym tworzy role nie poddające się prostym ocenom i poruszające widzów i krytykę.

4. Dorobek artystyczny po uzyskaniu stopnia doktora.

Po uzyskaniu stopnia doktora pani Katarzyna Siergiej kontynuuje twórcze poszukiwania w przestrzeni teatralnej, pozostając wierną białostockiej scenie. Od 2016 roku zagrała kilkanaście różnorodnych ról.

Kiki w spektaklu „Autostrada” w reżyserii Andrzeja Mastalerza, 2017 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku, Andżela w spektaklu „Exodus 2.0” w reżyserii Agnieszki Korytkowskiej-Mazur, 2016 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku, czy Prokuratorka/Esbeczka w spektaklu „Popiełuszko” w reżyserii Jana Nowary, 2017 Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki w Białymstoku to tylko część dokonań Katarzyny Siergiej, których dokumentacja potwierdza wartość twórczych poszukiwań habilitantki. Aktorka odnajduje się też znakomicie w różnych formach radiowych. Gra role w słuchowiskach, czyta powieści. Pojawia się w filmie i teatrze telewizji.

Bardzo ważną częścią działalności habilitantki, której znaczenie podkreśla w autoreferacie, jest rozpoczęty w 2015 roku projekt „ZaTopieni w historii”. To długofalowe przedsięwzięcie ma na celu przywrócenie pamięci o podbiałostockiej parafii Topilec. W oparciu o opowieści jej mieszkańców powstają scenariusze spektakli, w których biorą udział młodzi amatorzy wywodzący się z tej społeczności. Projekt znakomicie aktywizuje i integruje przedstawicieli różnych pokoleń oraz pozwala zachować tradycje i historię tego miejsca. Dzięki niemu habilitantka mogła poszerzyć swoje artystyczne doświadczenie, reżyserując cztery przedstawienia: „Czas na Topilec”, „I nie ma dzwonów”, „Czy płynęli tędy filśacy” oraz „Do rajcu”. Dwa pierwsze zostały nagrodzone na wielu festiwalach, na których doceniono reżyserskie umiejętności Katarzyny Siergiej.

Równocześnie we współpracy z mazurskim stowarzyszeniem ANIMA habilitantka uczestniczy w realizacji przestwaień, w których profesjonalni twórcy wespół z miejscowymi artystami i społecznością opowiadają lokalne historie. Udział pani Siergiej w tym przedsięwzięciu, które ma podobny charakter do „Zatopionych...”, potwierdza jej wiarę w inspirującą siłę zapomnianych zdarzeń, których przywołanie przynosi oryginalne efekty artystyczne i edukacyjne. W jego ramach powstały przedstawienia w reżyserii Jacka Malinowskiego („Dzika jabłoń”) czy Romualda Wiczy-

Pokojskiego („Majne Góry” i „Ring-1920”). Habilitantka realizuje również ciekawe, indywidualne projekty artystyczne w ramach stypendium dla młodych artystów, przyznawanego przez Prezydenta Białegostoku. Jednym z nich jest monodram „Medea. Moja sympatia” w reżyserii Jacka Malinowskiego. Bardzo odpowiedzialna forma teatralna, w której aktorka pokazała zawodową dojrzałość, potwierdzoną w 2015 roku wyróżnieniem na I Międzynarodowym Festiwalu Teatrów Lalek Dla Dorosłych.

5. Ocena dzieła

Drugim projektem pod tytułem „Kobieta, granica, dom” realizowanym przez habilitantkę w ramach stypendium prezydenta miasta był spektakl „Miriam” Olega Jurowa, w reżyserii Bernardy Bieleni, który jest podstawą niniejszego przewodu habilitacyjnego.

Bazujący na białostockich opowieściach, inspirowany przedmiotami odnalezionymi w starych domach, jest opowieścią o kobiecie, która staje samotna wobec brutalnej rzeczywistości wojennego świata.

Katarzyna Siergiej buduje w nim wyrazistą i niejednoznaczną postać kobiety, która próbując bronić swojego domu, bezpieczeństwa i godności, waha się pomiędzy wolą życia a rezygnacją z niego wobec okrucieństwa i absurdu sytuacji, w której się znalazła. Aktorka wykorzystując proste środki wyrazu tworzy, wraz z partnerującym jej Ryszardem Dolińskim, bardzo dobrze współpracujący ze sobą tragikomiczny, aktorski duet. Siergiej i Doliński umiejętnie budują w widzach poczucie zagrożenia, pozostawiając nadzieję, że kobiecie uda się obronić przed agresorem. Kameralna przestrzeń, wypełniona prostymi sprzętami: stół, dwa krzesła, szafa, łóżko i kołyska, staje się obłożoną twierdzą, w której samotna kobieta broni się przed atakiem trzech rosyjskich żołnierzy-bandytów, dla których jest obiektem seksualnego pożądania. Habilitantka bardzo wiarygodnie pokazuje determinację swojej postaci, emocjonalne wahania, utratę i odzyskiwanie nadziei. Twórcy dobrze wykorzystują komediowy potencjał tekstu, odciążając nieco opresyjną relację bohaterów. Spod zasłony komediowych zdarzeń docierają do widza emocje budzące niepokój i poczucie zagrożenia. Katarzyna Siergiej z dużą świadomością wykorzystuje podsuwane przez tekst i konwencję możliwości, dla ukazania wielu sposobów obrony, które stosuje jej bohaterka. Jest silna, przebiegła, zdeterminowana. Dopiero ostatnia sekwencja przedstawienia, kiedy Miriam staje się słaba i bezbronna rozegrana jest serio, aby dobitniej dać odczuć widzom prawdę o rozgrywającym się dramacie. Katarzyna Siergiej dobrze wykorzystuje ten kontrast, wyraźnie pokazując rezygnację, a może obojętność kobiety, która wobec absurdu sytuacji, w której się znalazła nie jest pewna czy rzeczywiście chce się ratować przed okrucieństwem rzeczywistości. Przejmującym pozostaje moment, w którym okazuje się, że dziecko, leżące w kołysce, któremu Miriam opowiada bajkę, nie żyje, bo zastrzelił je przypadkiem ktoś z przejeżdżającego koło domu oddziału. Mimo to kobieta nie rezygnuje z opowieści, która pomaga jej trwać mimo tragedii, która ją spotkała.

Wzruszająca jest scena finałowa, w której otaczająca bohaterkę ciemność otula ją jak bezpieczny kokon, a jednocześnie pokazuje ją samotną w nieokreślonej przestrzeni, z której w każdej chwili może się wynurzyć zło.

Spektakl jest głosem sprzeciwu wobec przemocy i obroną podmiotowości kobiety oraz jej prawa do decydowania o sobie. Ma też wymowę bardziej uniwersalną, bo przecież poruszone w nim problemy prawa do wolności i poczucia bezpieczeństwa, są bliskie każdemu. Muzyka z płyty „Jidyszland” Karoliny Cichej wzmacnia poczucie, że to wszystko może się wydarzyć zawsze

i wszędzie. Wymowa przedstawienia jest przerażająco aktualna zwłaszcza dzisiaj, wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę i dzisiejszej sytuacji geopolitycznej na świecie.

Katarzyna Siergiej podkreśla w autoreferacie, że rola, z którą mierzyła się w dramacie Olega Jurowa, jest dla niej bardzo istotnym zdarzeniem w artystycznej drodze.

„Rola Miriam to rola wyzwania i rola odkrycia. Proces jej tworzenia określam jako moment graniczny w moim zawodowym rozwoju, wciąż wpływający na pracę nad kolejnymi teatralnymi kreacjami, jak również na pracę ze studentami białostockiej lalkarskiej Filii.” - pisze habilitantka.

6. Dorobek pedagogiczny

Zamiłowanie do języków obcych i związane z nimi studia filologiczne poza tłumaczeniami i ułatwionym kontaktem z anglo- i niemieckojęzycznymi partnerami, przyniosło jeszcze jedną, nieoczywistą korzyść. W 2012 roku zaproponowano pani Siergiej prowadzenie zajęć na Wydziale Sztuki Lalkarskiej białostockiej Filii Akademii Teatralnej w Warszawie. Na początku był to lektorat języka angielskiego. Obserwacja procesu nauczania oraz sygnały płynące od studentów sprawiły, że habilitantka zauważyła potrzebę zmiany formuły nauczania, która nie opierałaby się tylko na przyswajaniu zwrotów potrzebnych w międzynarodowych kontaktach, ale była bardziej związana z aktorską praktyką. Dzięki wsparciu ówczesnych władz wydziału udało się zrealizować tę potrzebną ideę i uruchomić nowy przedmiot: Improwizacje aktorskie w języku angielskim.

Intensywny rozwój habilitantki jako pedagoga został szybko dostrzeżony na wydziale i po relatywnie niedługim, dwuletnim okresie poświęconym improwizacji, zaczyna dzielić się ze studentami wiedzą i doświadczeniem w ramach bardzo ważnych, z punktu widzenia rozwoju studentów, przedmiotów: „Elementarnych zadań aktorskich” i „Wstępu do aktorstwa”. Predyspozycje organizacyjne Katarzyny Siergiej, poparte doświadczeniem zdobytym w Teatrze Wierszalin oraz przy realizacji własnych projektów, a także dobre relacje ze studentami, sprawiają, że zostaje obarczona odpowiedzialną i zaszczytną funkcją prodziekana do spraw studenckich Wydziału Sztuki Lalkarskiej. Przez cztery lata poszerza wiedzę administracyjną, rozwiązuje codzienne problemy wydziału, włącza się w organizację Międzynarodowego Festiwalu Szkół Lalkarskich, inspirowa i koordynuje współpracę z Wydziałem Lalkarskim AST w Krakowie Filia we Wrocławiu w ramach wymiany doświadczeń naukowo- dydaktycznych.

W ciągu dziesięciu lat pracy dydaktycznej habilitantka stała się cenionym pedagogiem i ważną częścią struktury organizacyjnej wydziału i całej akademii, działając na rzecz jej rozwoju także jako senator i ekspert komisji jakości kształcenia.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dokumentacją dotyczącą dorobku artystycznego i pedagogicznego oraz zapisem spektaklu „Miriam” Olega Jurowa, w reżyserii Bernardy Bieleni stwierdzam, że osiągnięcia twórcze i dydaktyczne doktor Katarzyny Siergiej w pełni spełniają wymagania określone w art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku i popieram wniosek o nadanie pani doktor Katarzynie Siergiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

Prof. Sieweryński